

Puvis de Chavannes Pierre - (†1898); francúzsky maliar, spoluzakladateľ a prezident Société Nationale des Beaux-Arts; jeho práca ovplyvnila mnoho iných umelcov, , najmä *modernistov*; hoci jeho povest' od tej doby klesala, bol prominentným maliarom na začiatku tretej republiky; jeho práca je považovan  za symbolizmus, hoci študoval s niektorými romantikmi; Puvis de Chavannes je najlepšie známy pre svoje n stenn  maľby;

https://en.wikipedia.org/wiki/Pierre_Puvis_de_Chavannes

P. Puvis de Chavannes: Na brehu mora (1887)

P. Puvis de Chavannes: Fantázia (1866)

puzzle -

<http://en.wikipedia.org/wiki/Puzzle>

M. van de Passe : Pygmalion (1615-1638)

J. H. W. Tischbein: Pygmalion (skica, 1800-1805)

J. Raoux: Pygmalion zaľúbený do sochy (1717)

J.-L. Gérôme:Pygmalion a Galatea (1890)

J.-L. Gérôme: Pygmalion a Galatea (1881)

J.-L. Gérôme: Pygmalion a Galatea (autoportrét, 1890)

J.-L. Gérôme: Pygmalion a Galatea (autoportrét, 19.st.)

Pygmejovia -

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Pygmejovia>

C. Cort podľa F. Florisa st.: Herkules a Pygmejovia (rytina, 1562)

pýcha, samolúbosť - v alegórii: *Superbia*; atribútom pýchy je *orol* spolu s *pávom* a *levom*; v stredovekých motívoch *pekla* pyšní ľudia zobrazovaní ako nesú balvany na chrbte ponášajúce sa na *Sizyfa*; pozri *Cnosti* a *Neresti*; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania

Biedermann: v súvislosti s heslom *včela*: sv. *Ambróz* porovnával *cirkev* k *úlu* a veriacich k *včelám*, ktoré zo všetkých kvetov zbierajú iba len to najlepšie a *vôni pýchy* sa vyhýbajú

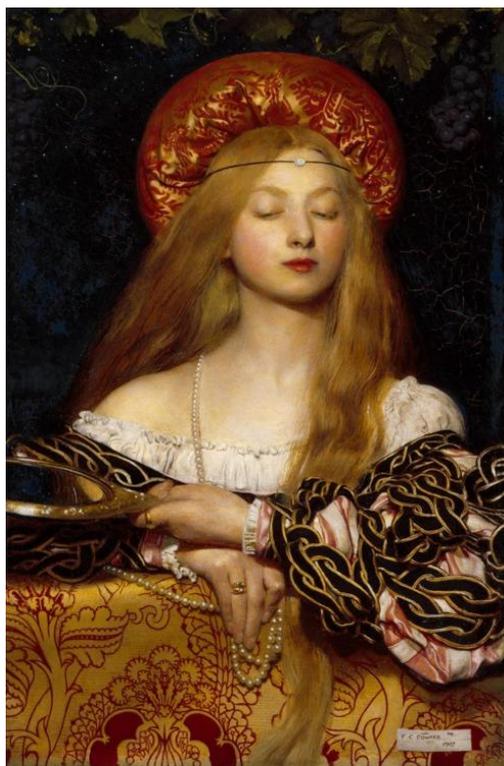
Biedermann v súvislosti s heslom *jablko*: *Nemesis*, bohyňa *posvätného hája*, skôr ako sa stala bohyňou *pomsty* bohov na *kráľoch* za ich *pýchu*, niesla v rukách ako dar pre *hrdinov* vetvičku s jablkami

Biedermann v súvislosti s heslom *kôň*: *cirkevní otcovia* pripisujú *koňovi pýchu* a *zmyselnosť* (keď vraj vidí peknú ženu, žiadostivo erdží)

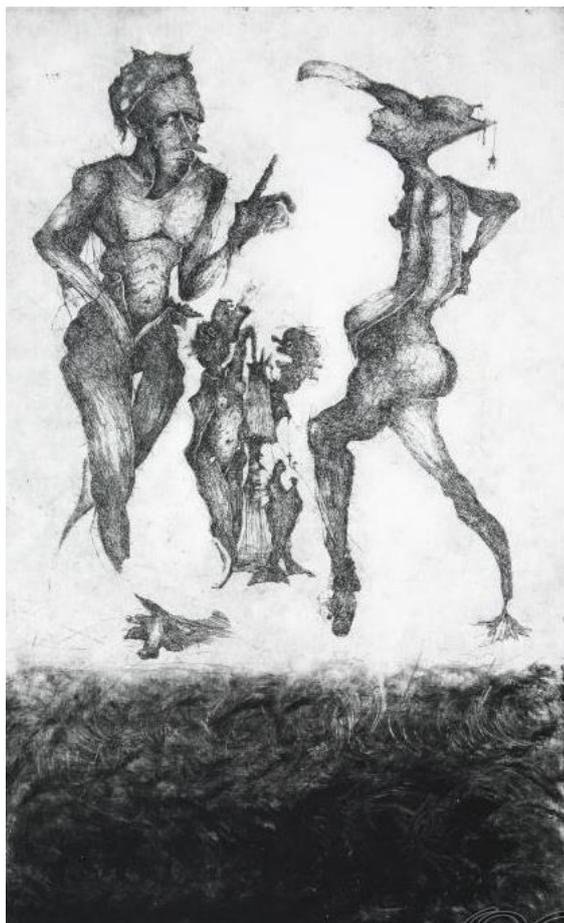
pozri *Kassiopeia*

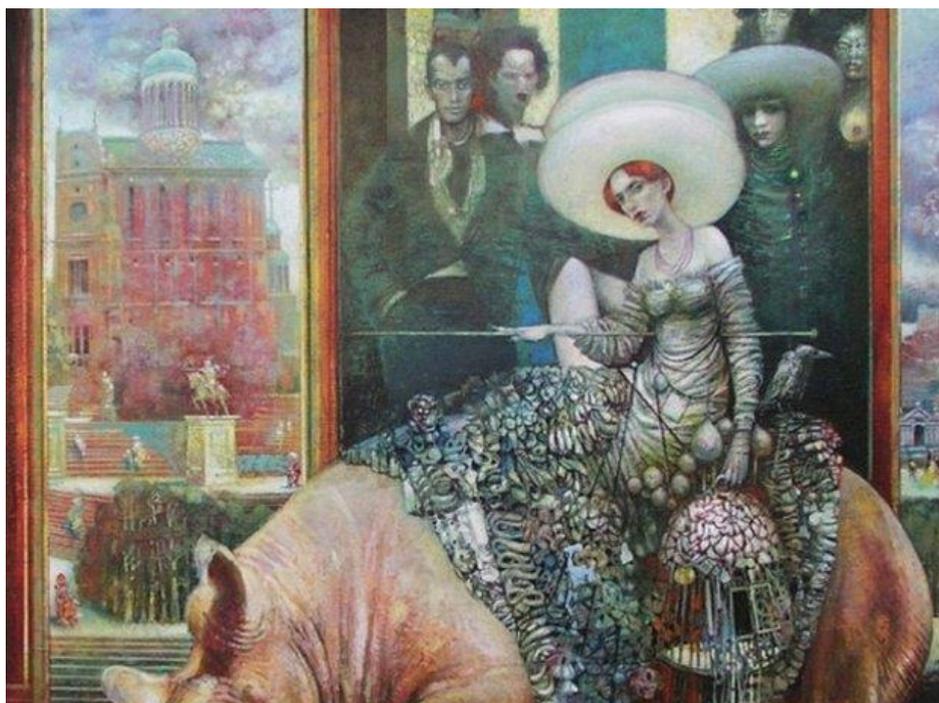
Víťazstvo pokory nad pýchou (detail ilustrácie z rukopisu „Speculum virginum“, 13.st.)

F. Cowper: Pýcha

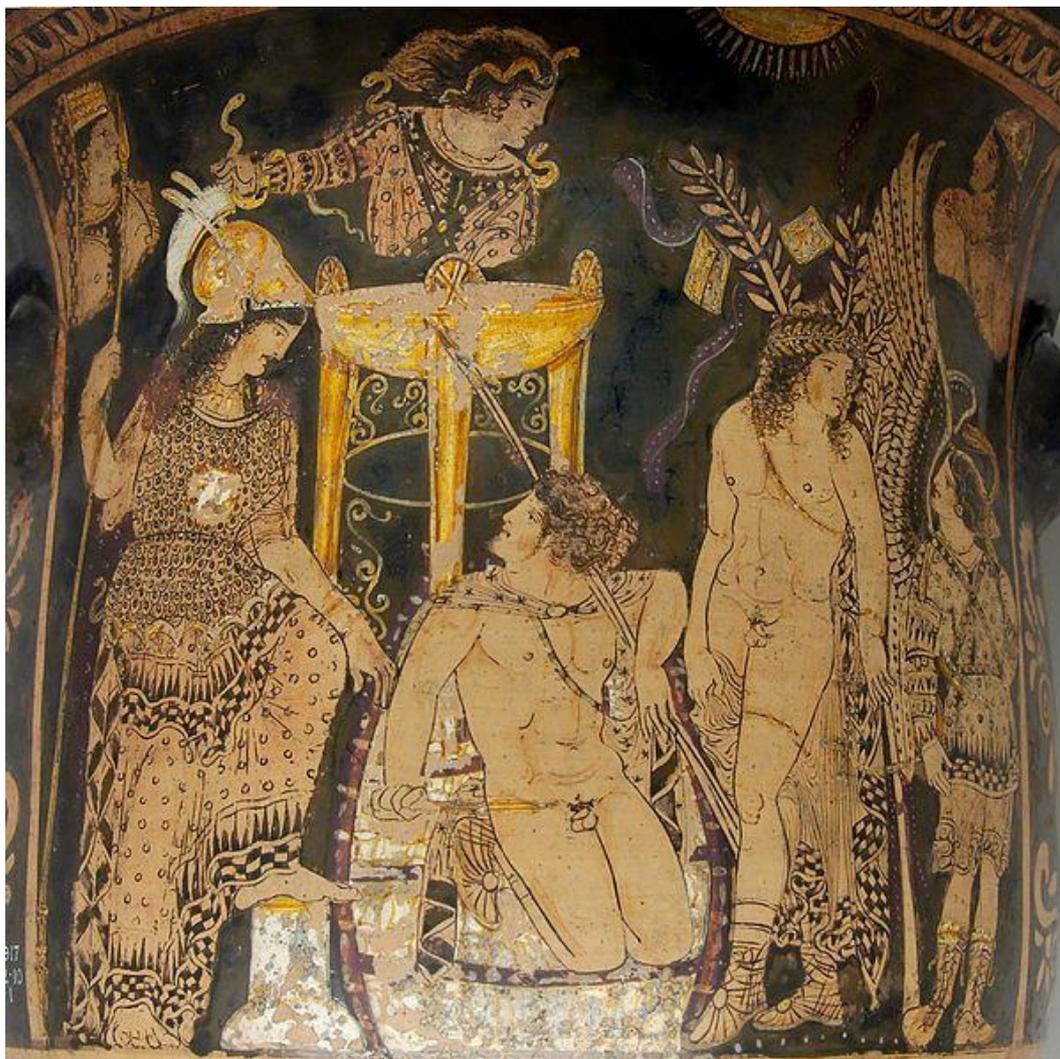

M. Knap: Pozor na namyslenosť

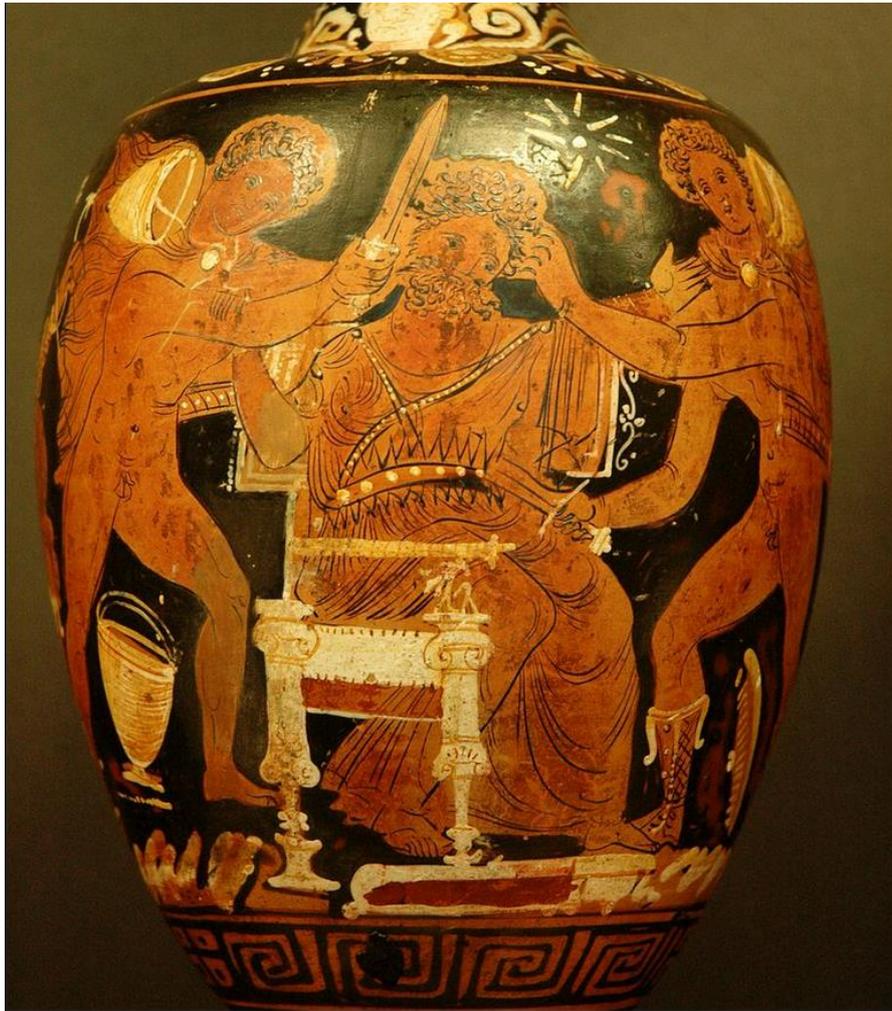

N. Fed'ovič: Obet' vlastnej pýchy (výrez)

Pylades - v gréckej mytológii priateľ *Oresteia*; spolu s ním priniesol obraz *Artemis* zo zeme Taurov

Orestes v Delfách obklopený Aténou a Pyladesom, medzi Erínyami (kratér, 330pr.Kr.)

Vražda Agista Orestom a Pyladom (červenofigúrová oinoche, 430-400 pr.Kr.)

P. Lastman: Orestes a Pylades diskutujú pred oltárom (1614)

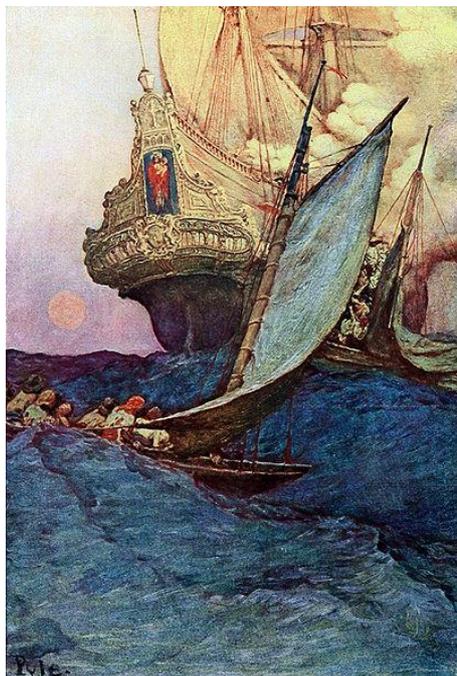

W.-A. Bourguereau: Pylades a Orestes (19.st.)

B. West: Pylades a Orestes privedení za obeť pred Ifigéniou (1766)

Pyle Howard - americký ilustrátor, zakladateľ *Brandywinskej školy*

H. Pyle: Útok na galeonu (1905)

pylón - z gréc. pyle – „brána“

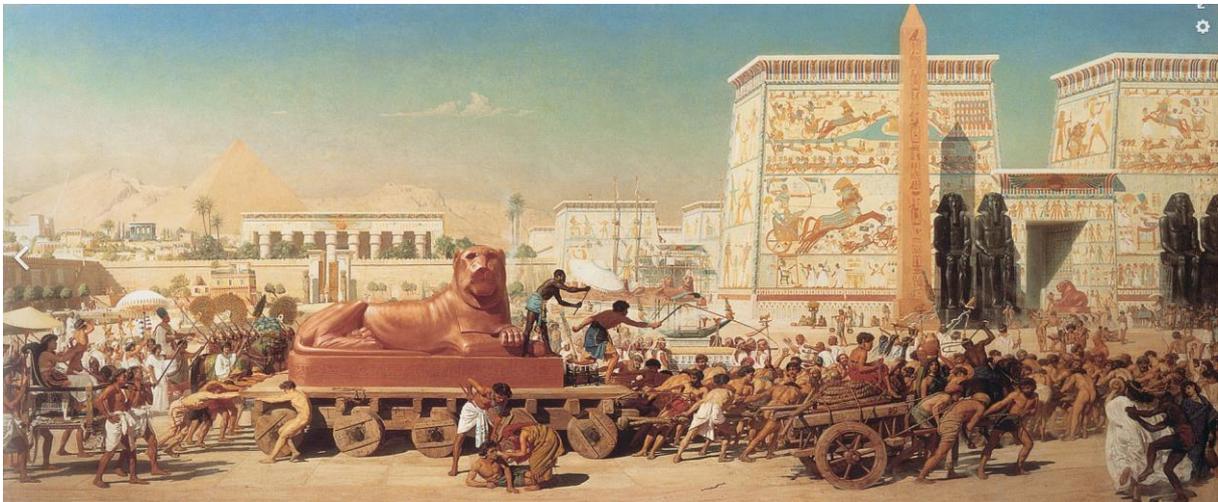
-grécky termín pre *portál*; monumentálny, trochu sploštený zrezaný ihlan obdĺžnikovej základný
1. chrámová brána s bočnými vežami; dvojica pylónov bola súčasťou vstupnej vežovitej brány do *egyptského chrámu* (pozri *opica*) alebo *empirových parkov*; pozri *lisis*, *záhradná architektúra*, *obelisk*

2. mohutné stĺpy po oboch stranách *brány*

3. nosný pilier alebo stožiar *visutého mostu*

Dudák: 1. vežovitý zrezaný *ihlan* v šírko obdĺžnom pôdoryse; pôvodne prvok *egyptskej architektúry*; v *egyptskej archeológii* sa za pylón označuje celý útvar stojaci pred vstupom do nádvorja *egyptských chrámov*; je tvorený doma zrezanými ihlanmi, opatrený centrálnym vchodom (dnes býva vstup do *egyptského chrámu* často nepresne označovaný ako dvojica pylónov); pred pylónom boli postavené sochy *faraónov* v nadživotnej veľkosti; pylón nemal vlastný vnútorný priestor, iba malé schodisko, ktoré viedlo k otvoru, na ktorý boli pripevňované stožiare so *zástavami*, a schodisko ku strešnej terase; najväčší (ale nedokončený) *pylón* starého *Egypta* stráži vstup do *Amónovho chrámu* v *Karnaku* (bol 112m široký, 15m hlboký a jeho výška mala dosiahnuť 43m); najvyšší dokončený pylón stojí pred *Hórovým chrámom* v *Edfú* a je 35m vysoký; v čase *neoklasicizmu* (po Napoleónovej výprave do Egypta) boli pylóny používané ako dekoratívny prvok vstupu do *parkov* (pozri *romantický park*); vstup sa nachádzal medzi dvoma pylónmi

2. vežová nadstavba *piliera visutého mostu*, na ktorý bola zavesená nosná konštrukcia; môže byť murovaný (u starších reťazových mostov) alebo oceľový; oceľové pylóny moderných veľkých visutých mostov môžu byť vysoké až 200m

E. Poynter: Izraeliti v Egypte (1867)

K. F. Schinkel: Stredoveké mesto nad riekou (1813)

Pynas Jacob Symonsz - (†1650); holandský maliar tzv. *zlatého veku holandského maliarstva*, *holandskí maliari zlatého veku*

http://en.wikipedia.org/wiki/Jacob_Pynas

http://hu.wikipedia.org/wiki/Jacob_Pynas

J. S. Pynas: Vzkriesenie Lazára (1620)

J. S. Pynas: Ruth sa rozhodne ísť s Naomi do Betlehema (1650)

J. S. Pynas: Krajina s Hermom a Battus (1637)

J. S. Pynas: Nabucadnecar dostáva späť kráľovský majestát (1616)

pyramída - 1.egyptská monumentálna hrobka kráľovská v tvare ihlanu, vyvinutá z mastaby; postavených asi 70-80 pyramíd; pozri *sedem divov sveta, dromos; sfinx, seref, kolos, kánon frontality; náhrobok; zádušný chrám, údolný chrám, speos, pyramidion, serdab; egyptský chrám, egyptská architektúra*

Sakkara: Džóserova pyramída

Medúm: Snofruova pyramída

Dahšúr:

Lomená pyramída

Červená pyramída

Gíza:

Cheopsova pyramída/Chufevova pyramída

Rachevova pyramída/Chefrenova pyramída

Menkaureova pyramída/Mykerionova pyramída

2.mexická stupňovitá stavba; pozri *tabler, tablero, talud; Teotihuacán: Slnečná pyramída, Mesačná pyramída*

3.budhistický *Borobudur*

4.vimány - strechy *hinduistických* chrámov vo tvare pyramídy

Discovery v súvislosti s témou *Veľká sfinga*: v lokalite *Sakkara* s nachádza jedna z prvých veľkých pyramíd, *Džóserova pyramída*, známa ako *stupňovitá pyramída*; prvý raz bol pri nej použitý kameň v takom rozsahu; je dôkazom, ako sa Egypťania dopracovávali k technike stavania pyramíd; pred kamennými kráľovskými hrobkami sa stavali stavby z tehál, dreva alebo trstia (zrejme varianty *pisé* alebo *adoby*), ktoré sa viazali dohromady; vo všetkých častiach Egypta dnes nachádzame pozostatky stavieb z hlinených tehál; egyptskí stavitelia však chceli postaviť kamenné varianty týchto rýchlo sa rozpadávajúcích chrámov; potrebovali, aby ich stavby vydržali večnosť; treba si uvedomiť, že faraóni skutočne verili, že sú bohovia na zemi, a preto musia mať všetko obrovských rozmerov; Džóser prikázal stavať z kamenných kvádrov, čo sa v jeho dobe považovalo za nevídané, ale aj technicky nemožné; pokusom postaviť skutočnú pyramídu so šikmými stenami bola *Snofruova Lomená pyramída* v *Dahšúre*; stavitelia spočiatku zvolili príliš

veľký uhol strán a pyramídové steny sa začali roztvárať; keď uhol zmenšili, vznikol lomený tvar stien a pyramída podľa toho dostala svoj názov; vrcholom stavieb pyramíd bolo pohrebisko v *Gíze*; *Cheopsova* a *Chefrénova pyramída* znamenali veľký krok dopredu veľkosťou aj zložitosťou vnútorného priestoru; každá z nich bola dva razy tak veľká ako stupňovitá pyramída v Sakkare; obe pyramídy sú výrazom sebavedomia a odvahy staviteľov a predstavujú vrchol umenia stavby pyramíd; obe pyramídy sú výrazom sebavedomia a odvahy staviteľov a predstavujú vrchol stavitel'ského umenia pyramíd; hlavný rozdiel je v použití veľkých kamenných blokov; boli takmer dokonale pravouhlé, opracované, horizontálne postavené; vrstvy kameňov do seba zapadali a vytvárali dokonale pevný základ pre ďalšiu vrstvu nad sebou; každá pyramída bola vytvorená asi z 2 miliónov kusov kameňa, ktoré mali v priemere 2,5 tony, ale niektoré bloky mali aj 15 ton a vo vnútri boli kolosy o váhe až 80 ton; keďže okrsok *Gízy* má prirodzený sklon, museli stavitelia pred začatím stavby tento sklon vyrovnáť a dosiahli to až na presnosť 3cm; rozdiel medzi stranami pyramídy dosahuje 4,5cm; racionalistickí Egypťania stavali pyramídy hneď pri kameňolome; neboli to otroci, ako sa traduje, ale drobní farmári, ktorí ovládali umenie stavať zavodňovacie kanály nevyhnutné pri poľnohospodárstve v nílskych nížinách; úrodné záplavy trvali 6 mesiacov, až po nich mohli začať farmári pestovať úrodu; počas tých šiestich mesiacov ich pracovnú silu využíval faraón; všetci bývali v blízkosti stavby, faraónova pokladnica ich platila v naturáliách chlebom a vínom, pivom (v Egypte jestvovalo päť druhov piva) lebo peniaze ešte nejestvovali; všetci, kto robili na pyramíde, mali svojho lekára a na kopci nad *Gízou* sa nachádzalo ich pohrebisko; hrobky, ktoré si postavili, sa ponášajú na faraónove a dnes sú cenným zdrojom poznatkov o živote starovekého Egypta; na stavbe pyramídy sa zúčastňovali aj remeselníci, predáci, sochári a umelci, ktorí prácu dokončovali; všetci museli presne vedieť, čorobiť; stavitelia vedeli rozoznať rôzne druhy a kvalitu kameňa, ktorí používali

Baleka: 1.vo výtvarnom umení je pyramída kompozičné schéma vytvorené rovnoramenným trojuholníkom alebo ihlanom; do jeho *plochy* alebo *objemu* je vkomponovaný výjav (antika, renesancia, klasicizmus); schéma nazývané *figura pyramidale* alebo tiež *forma pyramidale*
 2.pyramídy sú egyptské kráľovské *hrobky*; skutočný význam nie je stále ešte celkom známy; štvorcový pôdorys, tvar ihlanu so stupňovitými stenami; vyvinuté z *mastab*; k pyramídam pričlenené ďalšie kultové stavby, s ktorými tvoria *nekropolu - Memfis* v Starej ríši; pyramídy Starej ríše v *Gíze* (blízko rozvalín Memfisu): *Cheopsova*, *Rachevova*, *Menkaureova*; v blízkosti *Gízy* sa nachádza pohrebisko *Sakkara*, ktorá popri *Abydu/Ebózewe* bola kráľovským pohrebiskom prvých egyptských dynastií; v komplexe Sakkary je najdôležitejšia *Džóserova pyramída*; pyramídy Strednej ríše v oblasti *Fajjúmu* (zbudované z tehál); v Novej ríši pyramída prestáva byť kráľovskou hrobkou a udržiava sa ako typ hrobky vysokých úradníkov (oblasti *Abydu*, *Théb/Wésetu*); počas vlády *Ptolemaiovcov* a Rimanov prenikla pyramída aj do iných stredomorských krajín (*Cestiova pyramída*, 12.st. v Ríme pri bráne sv. Pavla); v klasicizme mala pyramída funkciu *náhrobku* (paralelná bola pyramídálna kompozícia - *forma pyramidale* - v maliarstve a sochárstve); k tomuto kompozičnému princípu sa vracajú aj stavebné a architektonické tendencie okolo 1789 počas *Veľkej francúzskej revolúcie*, ktoré svoje poňatie založili na jednoduchých stereometrických formách (*gul'a*, *kocka*, *ihlan*); tie odzrkadľovali demokratické, racionálne, ale aj romantické prvky výtvarného názoru, jeho monumentálne zámery a pátos; pyramídy boli aj stavebným prvkom pôvodných amerických kultúr (pozri *predkolumbovské americké umenie...*), neboli však *hrobkami* ako v *Egypte*, ale kultovými stavbami, chrámami; výškou aj veľkosťou presahujú egyptské pyramídy

Dudák: štvorboký monumentalizovaný *ihlan*, typický najmä pre egyptskú architektúru, jeden zo *siedmich divov sveta*, uplatnený s rôznymi modifikáciami aj v architektúrach iných civilizácií (India, Amerika, Kanárske ostrovy); v období Starej ríše (2700-2180 pr.Kr.), sčasti v Strednej ríši (2100-1786pr.Kr.; porovnaj chronológiu pod termínom *egyptské umenie*) sa stali vo zmenšenej podobe súčasťou kráľovských hrobiek; v čase 25. (núbijskej) dynastie (8.st.pr.Kr.) sa opäť stali typom kráľovskej hrobky; pyramída symbolizovala *prapahorok*, ktorý sa vynoril z pravodstva (resp. z *prabažiny*) a na ktorom vznikol život; podľa inej interpretácie symbolizujú hrany rozbiehajúce sa z jedného ohniska (vrcholu pyramídy) lúče slnečného boha (pozri *Ré*, *Amón*; *solárne božstvá*); ďalšia interpretácia považuje steny pyramíd za znázornenie schodiska alebo rampy, po ktorom mohla panovníkova *duša* vojsť na nebesá (porovnaj schodiskové rampy mezopotámskeho *zikkuratu*); názov pyramída je gréckeho pôvodu a pôvodne znamenal pšeničný koláč (pravdepodobne posmešné označenie); pôvod slova mohol byť jedným z dôvodov, prečo v stredoveku pyramídy považované za obilné sýpky; podľa inej interpretácie je slovo pyramída odvodené od slova *peremus* (geometrický termín pre označenie výšky)

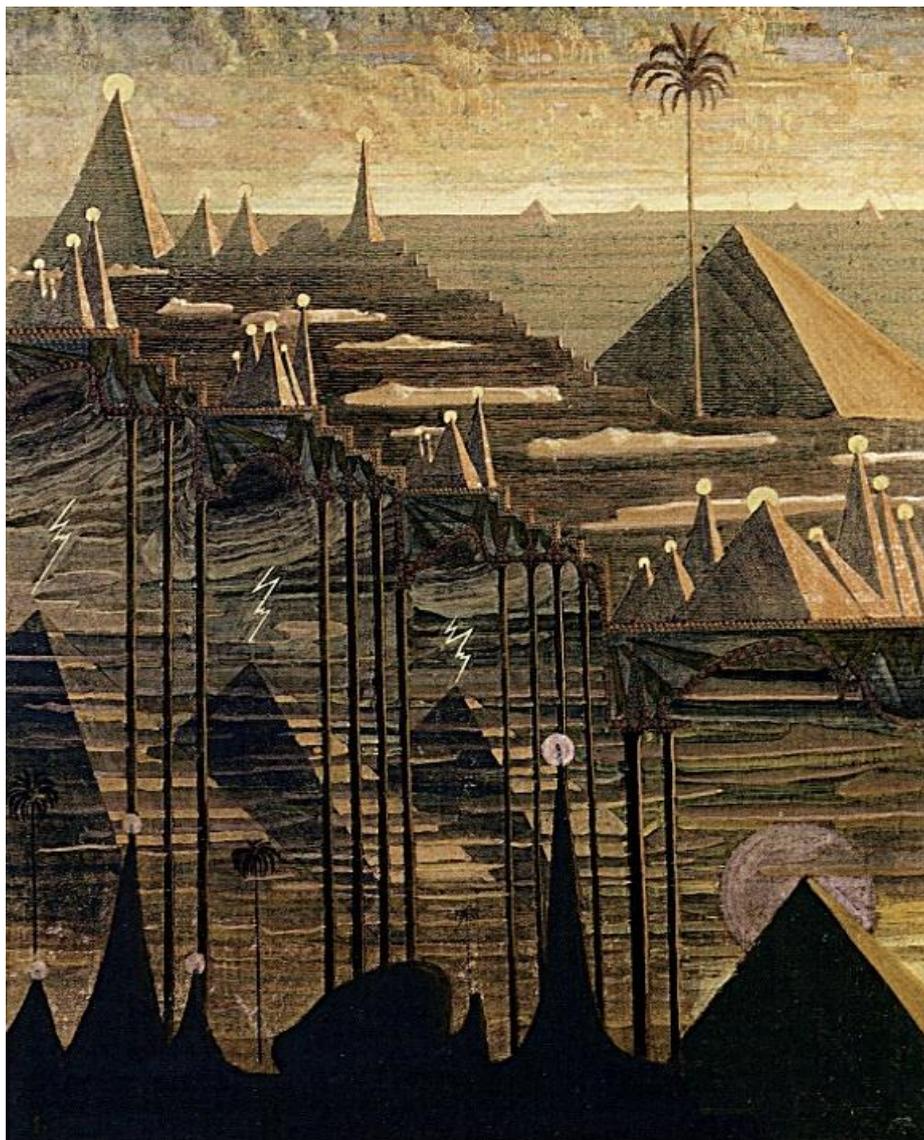
-egyptské pyramídy vyvinuté z *mastaby* (s podzemnou hrobkou; zrejme súvisel so zmenou náboženských kultov a rastúcim významom slnečného kultu); pôvodne sa stavali ako stupňovité (niekoľko zmenšujúcich sa mastab na sebe); najstaršou je *Džóserova pyramída* v *Sakkare*; zo stupňovitej pyramídy postupne sa vyvinula klasická pyramída vo tvare pravidelného ihlanu; vývoj ku klasickej pyramíde začína u *Snofurovej pyramídy* v *Medúme* a *Lomenej pyramídy* v *Dahšúre*; prvou klasicou pyramídou je *Červená pyramída* v *Dahšúre*; spočiatku bol kladený dôraz predovšetkým na veľkosť pyramíd (najväčšie boli pyramídy 4.dynastie); od 5.dynastie dôraz na architektonické vyjadrenie a výzdobu *zádušných chrámov* a na výzdobu vnútorných priestorov pyramídy, zatiaľ čo veľkosť bola redukovaná; prejavila sa určitá štandardizácia vnútornej štruktúry; na prelome 3. a 4.dynastie (vláda Snofrua) sa stavali aj drobné pyramídy bez vnútorných priestorov a záväznej orientácie (pravdepodobne mali kultový význam a symbolizovali panovníkovu autoritu; v Strednej ríši sa objavuje nový typ kráľovskej hrobky; zaviedol ho Menhtuotep II. (11.dynastia) po presídlení z *Memfisu/Mennoferu* do *Théb/Wésetu* (t.j. do *Horného Egypta*); nový typ tvoril terasový hrobový komplex (spájal v sebe dolnoegyptský *pyramídový komplex* a typ hornoegyptskej skalnej hrobky; podľa rekonštrukcií sa na hornej terase *zádušného chrámu* nachádzala malá pyramída); od 12.dynastie prenesené sídlo späť do Memfisu, ktorý znamenal aj návrat k pôvodnému pyramídovému komplexu; stred pyramídy tvorili nekvalitné úlomky vápenca a skália; pyramída mala labyrint podzemných chodieb a komôr a napodobňovala hrob *Usíreva*; v 12.dynastii sa objavuje pyramída s tehlovým jadrom spevneným kameňom; v Novej ríši bola drobná tehelná pyramída so strmými stenami časťou súčasťou skalných hrobov; na počiatku Neskorej doby si stavali núbijskí panovníci hroby vo tvare malých pyramíd ako vedomú pripomienku slávy Egypta

-vnútorné priestory pyramíd: v období Starej ríše infraštruktúra pyramíd, pyramídových komplexov ovplyvnená spočiatku *astrálnymi* náboženskými predstavami, neskoršie so *solárnymi* a bola v podstate nemenná; prístupová chodba do pyramídy viedla zo severu; na ňu nadväzovala jedna až dve predsieň orientované tiež severo - južne, neskoršie premenené na predsieň východno-západnej orientácie, nachádzajúca sa pred vlastnou pohrebnou komorou, ktorá bola pod vrcholkom pyramídy; pohrebná komora orientovaná východo - západne, pri jej západnej stene bol kamenný *sarkofág s panovníkovou múmiou*; v komore boli *kanopy* s vnútornosťami zosnulého; vo vnútorných priestoroch pyramídy aj kráľova pohrebná výbava; od konca 5.dynastie sa na východ od predsieň nachádzal *serdab*, ktorého funkcia dodnes nie je celkom vyjasnená; v Strednej ríši pod vplyvom Usírevovho kultu sa zmenila skladba vnútorných priestorov, bol vytvorený zložitý systém chodieb, miestností a komôr s náboženskými funkciami aj cieľom zabrániť vykrádaniu komôr panovníkov; vnútorné priestory neboli na rozdiel od *mastab* zdobené reliéfmi, ani maľbou ani *hieroglyfmi*; výnimkou je skupina pyramíd z 5.-6.dynastie (Stará ríša), ktorých steny pokryté tzv. *Textami pyramíd*; obloženie pyramídy sa zrejme stavalo súčasne s jadrom a obklad sa nezachoval; tvorili ho kvalitne opracované vápencové platne (prípadne *žulové: Rachevova pyramída*)

-egyptské pyramídy napodobňované už v staroveku; najznámejšou je rímska *Cestiova pyramída*; pyramídy chybné interpretované ako pokladnice faraónov alebo Jozefove sýpky na *obilie* a ich tvar bol rôzne skresľovaný (pozri *Jozef Egyptský*); po Napoleonovej výprave sa začali prvky egyptskej architektúry uplatňovať vo francúzskom *klasicizme* (popri stĺpe s *lotosovou hlavicou, pylónov* a *sfing* sa stavali aj napodobeniny pyramíd; inšpiráciu hľadá aj súčasná (*postmoderná*) architektúra (nádvorie *Louvre, pavilón* v *Las Vegas, pavilón Výstaviska* v *Prahe*; pozri *egyptská architektúra pohrebná*)

P. Galle: Egyptské pyramídy (rytina, 16.-17.st.)

M. K. Čiurlionisa: Sonáta o pyramídach (1908)

pyramída Cestiova - Cestiova pyramída

pyramída Červená - tzv. Červená pyramída

pyramída Džóserova - Džóserova pyramída

pyramída Chefrénova - Chefrénova pyramída

pyramída Cheopsova - Cheopsova pyramída

pyramída Chufuova - Chufuova pyramída

tzv. **pyramída kultová** - Dudák v súvislosti s heslom *pyramída* > *pyramídový komplex*: u juhovýchodného nárožia veľkej pyramídy stála zvyčajne malá, tzv. kultová pyramída; mala jednoduchú *pohrebnú komoru*, nikdy však v nej neboli nájdené zvyšky pohrebu; zrejme fungovala ako hrobka panovníkovej *duše* (pozri *Ka*, *Ba*) a bola v nej ukrytá panovníkova socha

pyramída Lomená - Lomená pyramída

pyramída Menkaureova - Menkaureova pyramída

pyramída Mesačná - Mesačná pyramída

pyramída Mykerionova - Mykerionova pyramída

pyramída pápežská - pápežská pyramída

pyramída Rachevova - Rachevova pyramída

pyramída Slnečná - Slnečná pyramída

pyramída Snofruova - Snofruova pyramída

pyramída stupňovitá - stupňovitá pyramída

pyramidión - a) zvyčajne pozlátený vrchol *obelisku* v tvare *pyramídy*; považovaný za sídlo slnečného bola *Hóra* (*prapahorok* na ktorom sa zrodil život; v súvislosti s kultom *Atuma* pozri *benben*); v *baroku* niekedy s guľou s lúčmi *svätožiary*
b) monolitické zakončenie *pyramídy*

Dudák: 1. vrcholový útvar pyramídy v podobe ihlanu; zvyčajne monolitický, vytesaný z tvrdého kameňa (čierna žula, čadič); niekedy pozlátený alebo zdobený náboženskými symbolmi a nápismi
2. nízky ihlanový vrchol *obelisku*

Pyriamidion obelisku na Palace de la Concorde v Paríži

pyramídová kompozícia - *kompozícia pyramídová*

pyramídová strecha - pozri *kadamba* v indickom chráme typu *šikhara*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Sikhara>

pyramídový komplex - Dudák v súvislosti s heslom *pyramída*: komplex kultových a iných stavieb, ktorých najdôležitejšou súčasťou je samotná kráľovská *hrobka* - *pyramída*; pyramídové komplexy pozostávali zo *zádušného chrámu* u päty pyramídy a *údolného chrámu*, prepojených vzostupnou cestou *dromos*, lemovanou alejou *sfing* apod. (pozri *seref*); okolo panovníkovej pyramídy sa rozprestierali pohrebiská s hrobmi príslušníkov kráľovskej rodiny a najvyšších úradníkov; hrobky kráľovien mali podobu menších pyramíd, ďalšie hrobky typu *mastaby* boli zoradené v blízkosti pyramídy, neskoršie existovali aj skalné hroby; základná orientácia celého pyramídového komplexu bola v najstaršej dobe zvyčajne severo - južná, v čase 4. dynastie sa zmenila na východno-západnú (chronológia pod heslom *egyptské umenie*), čo súviselo s víťazstvom slnečného kultu (pozri *solárne božstvá*, *Ré*, *Amón*), ale vchod do pyramíd zostával zo severnej

strany; u juhovýchodného nárožia veľkej pyramídy stála zvyčajne malá, tzv. *kultová pyramída*; pozri *slnečný chrám, svätýňa Meret*

pyramídy pri Guimare - stavby pyramídového charakteru pri Guimare na ostrove Tenerif (Kanárske ostrovy); postavené pôvodnými obyvateľmi Guančami; dosiaľ v nich prebieha archeologický výskum

Pýramos a Thisbé - v *gréckej mytológii* dvojica nešťastných milencov, ktorí žili v *Babylone* v susedných domoch; Thisbé, ktorá prišla na schôdzku prvá, vyplašená levicou stratila na úteku závoj; Pýramos, zakrvavený závoj našiel, pokladal milenkku za mŕtvu a zobral si život; umierajúceho Pýrama našla Thisbé a zvolila ten istý osud

<http://ca.wikipedia.org/wiki/P%C3%ADram>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Metamorphoses>

A. Altdorfer: Pýramos a Thisbé (rytina, 1515-1518)

J. van der Lanen: Pyramos a Thisbe (17.st.)

pyraunos - prenosný *krb* na ohrievanie rúk a vyhrievanie miestnosti kurivom bolo drevené uhlie; archeologický nález v *otomanskej kultúre*

Pyrenejský polostrov - pozri *Kelti, Kerltiberi, Hispánia, Španielsko, alcázar; reconquista; gótske písmo; Dama de Elche*

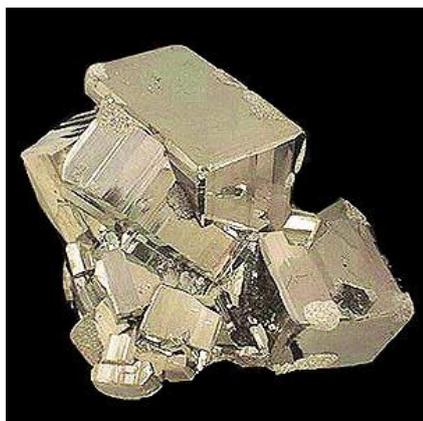
https://sk.wikipedia.org/wiki/Pyrenejsk%C3%BD_polostrov

Pyriflegetón - Hall: štyri podsvetné rieky sa nazývali Acherón, Styx, Pyriflegethón, Léte a Kokýtos (Pyriflegeton a Kokytos sa vlievali do Acheronu); a Dante z nich urobil stupne trestu pre *duše* v *pekle*; *Danta a Vergilia* previezol styžským močiarom *Flegias*; ale tradičným prevozníkom bol *Chárón*; v ranokresťanských zobrazeniach *Posledného súdu*, najmä *byzantských*, vyteká ohnivá rieka Pyriflegetón, spod nôh Krista a vo svojich vodách so sebou do *pekla* unáša zatratencov; Heinz-Mohr uvádza meno *Phlegeton*

pyrit - Malá čl. encyklopédia: gréc.; kyz železa; mosadzno-žltý nerast kovového vzhľadu; krychlová modifikácia disulfidu železnateho; tvrdosť 6-6,5, hustota 4,9-5,2; zlatonosné pyrity sú dôležitou rudou *zlata*

Täubl: kyz železný, kryštalizuje v sústave krychlovej; farba mosadzno-žltá, kovový lesk, nepriehľadný, jednolomný; v prírode veľmi rozšírený nerast; nálezisko: Španielsko, u nás Příbram pri Jílovom; odrodou pyritu je *markazit*; pozri *drahokamy a polodrahokamy*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Pyrit>

Pyrit z Fuente del Moro, Navajún v Španielsku

pyritové slnko

pyrografia - Baleka: vypaľovanie výjavov a ornamentálnych obrazcov prevažne do *hruškového, topol'ového a javorového* dreva pomocou rozžeraveného dutého platínového hrotu; postup známy už v staroveku a dodnes používaný v *ľudovom umení* a v ľudovom remesle na výzdobu dreveného riadu, *nábytku* ap. (*biedermeier*); pyrografia slúžila aj na vpaľovanie vlastníckych alebo výrobných značiek; ručná výroba pyrografie nahradená strojovými postupmi; porovnaj *pyropiktúra*

pyrop - z gréc. pyropos – „ohnivý“; k pyropom patrí aj *český granát*

<http://de.wikipedia.org/wiki/Pyrop>
<http://nn.wikipedia.org/wiki/Pyrop>

pyrop z Maadgaskaru

pyropiktúra - Baleka: priemyselný postup prenášania plastického obrazca (výjav, ornament) na drevo; reliéfny obrazec je do dreva za horúca vylišaný dvoma rozpálenými valcami; porovnaj *pyrografia*

pyroxeny - Táubl: zložité *kremičitany*, ktoré obsahujú horčík, železo, vápnik a sodík; ako *šperkové* kamene prichádzajú do úvahy iba tie pyroxeny, ktoré kryštalizujú v sústave jednoklonnej: *diopsid*, *spodumen* (*hiddenit*, *kunzit*, *jadeit*), *nefrit*, *živec* (*aduár*, *mesiačik*, *amazonit*, *oligoklas* /*slniečny kameň*/, *labradorit*), *pyrit* (*markazit*), *krevel/hematit*, *tyrkyz* (*tyrkyz matrix*), *apatit* (*chřesovec*), *malachit*, *azurit*, *aragonit* (*žriedlovec*, *hrachovec*), *fluorit*, *ekanit*, *tanzanit*, *rutil*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Skupina_pyrox%C3%A9nu

<http://www.velebil.net/minerality/pyroxeny>

Pyrrha - v *gréckej mytológii* dcéra *Pandory*; spolu s *Deukaliónom* založili nové pokolenie z kameňov hádzaných za seba; pozri *metamorfóza*; *Prométheu* (Baleka)

pyrrhiské tance - bojové tance, znázorňujúce rôzne spôsoby boja; sprevádzané piesňami; v starovekej *Sparte* a *Aténach*; pozri *grécka antická kultúra*

Pyrrhón z Élidy - (†270-275 pr.Kr.); gréc. Πύρρων – Pyrrhón; staroveký grécky *filozof*, zakladateľ staršej *skeptickéj školy*

https://de.wikipedia.org/wiki/Pyrrhon_von_Elis

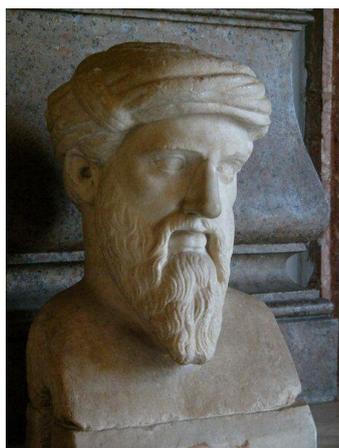

Petrarca Meister: Filozof Pyrrhon na búrlivom mori (16.st.)

Pyrrhos - iné meno *Neptoléma*, syna *Achillea*; pozri *grécka mytológia*

Pytagoras - (†495 pr.Kr.); pozri *Sibyla Samianská*, *Zalmoxis*

http://it.wikipedia.org/wiki/Metempsicosi#Reincarnazione_in_filosofia

Pytagoras

F. Snyders: Pytagoras obhajuje vegetariánstvo (17.st.)

pytagoreizmus - učenie gréckeho filozofa a matematika Pytagora a jeho školy (6.st.pr.Kr.) o *čísle* ako prapôvode sveta, o číselnej *mystike* (pozri *symboly číselné, proporcie*), o *harmónii*, o prevetľovaní duší apod.; pozri *pentalfa, ypsilon, proporcie; mystika; Justín Mučeník; matematika*

http://it.wikipedia.org/wiki/Scuola_pitagorica

F. Bronnikov: Pytagorejci oslavujú východ slnka (1869)

Pythia/Pýtia - v *gréckej mytológii* *delfská* veštkyňa, *Apolónova* kňažka (pozri *Apollón Foibos*), ktorej *veštby* boli známe svojou dvojznačnosťou; pri veštení sedela na trojnožke a vyťahovala kamienky ako odpoveď na otázky tlmočené kňazmi (v najstarších dobách); v historických dobách veštila v extáze, do ktorej upadala pod vplyvom omamných výparov vody z posvätného prameňa, alebo

žuvaním *vavrínových* listov; v *klasickej* dobe boli dve až tri Pýthie, v *helénizme* opäť iba jedna; pozri *Sibyly*; *Pythón*; *orakulum*

Zamarovský: kňažka Apolónovej svätyně v *Delfách*, poverená oznamovaním *veštieb*; Pýtia (gréc.) nebolo individuálne meno, ale pomenovanie kňažky; stretávame sa s ňou v mýtoch aj v histórii; Pýtia bola spravidla staršia ženou a pri veštení sedela na trojnožke nad skalnou puklinou (dodnes nebola archeológmi objavená), z ktorej vystupovali omamné pary; v *extáze* vydávala nesúvislé výkriky, ktoré kňazi zaznamenávali a potom interpretovali do odpovedí, ktoré mali podľa všeobecnej mienky božský pôvod, a preto aj veľkú vážnosť aj politický dosah; v starovekých mýtoch sa hovorí vždy o jednej Pýtii; v archaickej a klasickej dobe fungovali v Delfách pre veľký záujem o veštbu dve aj tri Pýtie; v helenistickej dobe upadol politický význam veštieb a na veštbu súkromníkov vystačila iba jedna Pýtia; posledná správa o nej pochádza z čias cisára Juliána (361-363), keď žila ako biedna starena v troskách Apolónovho chrámu zničeného Herulmi (*germánsky* kmeňový zväzok, ktorý sa zo Škandinávie dostal roku 267 až do Grécka); delfské veštice prevyšovali svojou slávou a spoľahlivosťou všetky okolité a po radu k nim chodili mýtickí hrdinovia ako bol *Hérakles* a *Oidipus*; meno Pýtia sa odvodzovalo od starého názvu Delf, ktorý znel Pýthó; názov súvisel s menom draka *Pythóna*, strážcu delfského prameňa

Orestes v Delfách obklopený Aténou, Pyladom, kňažkami a možno aj Pýtiou na stojanom (červeno figúrový kráter, 330 pr.Kr.)

pythijské hry - jedny z *panhelénskych hier*; slávnosti pri *Apollónovej* svätyni v *Delfách* na počesť jeho víťazstva nad drakom *Pythónom* alebo na počesť víťazstva a zničenia mesta Kirrhy; názov majú po veštkyne *Pýthie*; pôvodne osemročný cyklus prešiel od roku 582pr.Kr. na štvorročný cyklus; od hier pôvodne múzických (hudba, tanec, rétorika, básnické umenie) sa do 6.st.pr.Kr. vyvinul typ zmiešaný, múzicko-gymnastický po vzore olympijských hier (atletické a jazdecké disciplíny); ocenením bol *vavrínový veniec*; pozri *antické hry*; *Tempe*

http://it.wikipedia.org/wiki/Giochi_pitici

Pythón/Pytón - v gréckej mytológii drak, syn matky Zeme - *Gaie*, nad ktorým zvížazil *Apolón* (porovnaj meno *hada* - draka a meno Apolónovej kňažky *Pýthie*, ktorá v Delfách vyslovovala svoje vešty); strážca *delfského* prameňa; jeho svätyně a veštiarne prvými kultovými miestami v Delfách (objavujú sa už v pol. 1.tis.pr.Kr.; pozri *Létó*; *pythijské hry*; *monštra*)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%BDth%C3%B3n>

[http://it.wikipedia.org/wiki/Pitone_\(mitologia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Pitone_(mitologia))

Apolón zabíja Pythona (stredoveký drevorez)

Pýtia - Pythia

pytliak - pytliaci v 19.st. boli vidiecke zlodeji a ako narušitelia poľovníckych zákonov a vlastníckych práv bohatých majiteľov lesov a pôdy; pytliactvo bol veľmi bežné čin; odhaduje sa, že asi štvrtina všetkých ľudí vo Veľkej Británii bola usvedčená z porušenia rôznych poľovníckych nariadení; pytliaci zvyčajne prichádzali v noci a svoju korisť nechali ležať v poli; na jej vyhľadávanie používali obidve strany, pytliaci aj strážcovia, retrívrov; pytliaci prichádzali v skorých ranných hodinách so psami, aby si prevzali svoju korisť; zatýkanie pytliakov hájnikmi bola častá udalosť a používali sa pritom tzv. nočné psy; boli to vycvičené mastify, síce o niečo menšie ako boli používané pre psie zápasy a vojny; dnes sa nazývajú anglické mastify; boli majetkom hájnika; často mali pásikavú srst', aby sa lepšie skryli v tieni; boli vycvičené iba na vyhľadávanie ľudí a zver si nevšímali; na pytliaka zaútočili skokom a svoje masívne čeluste používali iba na zadržanie, kým sa dostaví strážca, nie na zabitie; pozri *poľovníci*

<http://retrieverman.net/tag/retriever/page/3/>

R. Ansdell: Pytliak (výrez zo scény, 1865)

W. Hemsley: Mladý pytliak (1874)

H. J. Thaddeus: Zranený pytliak (1881)

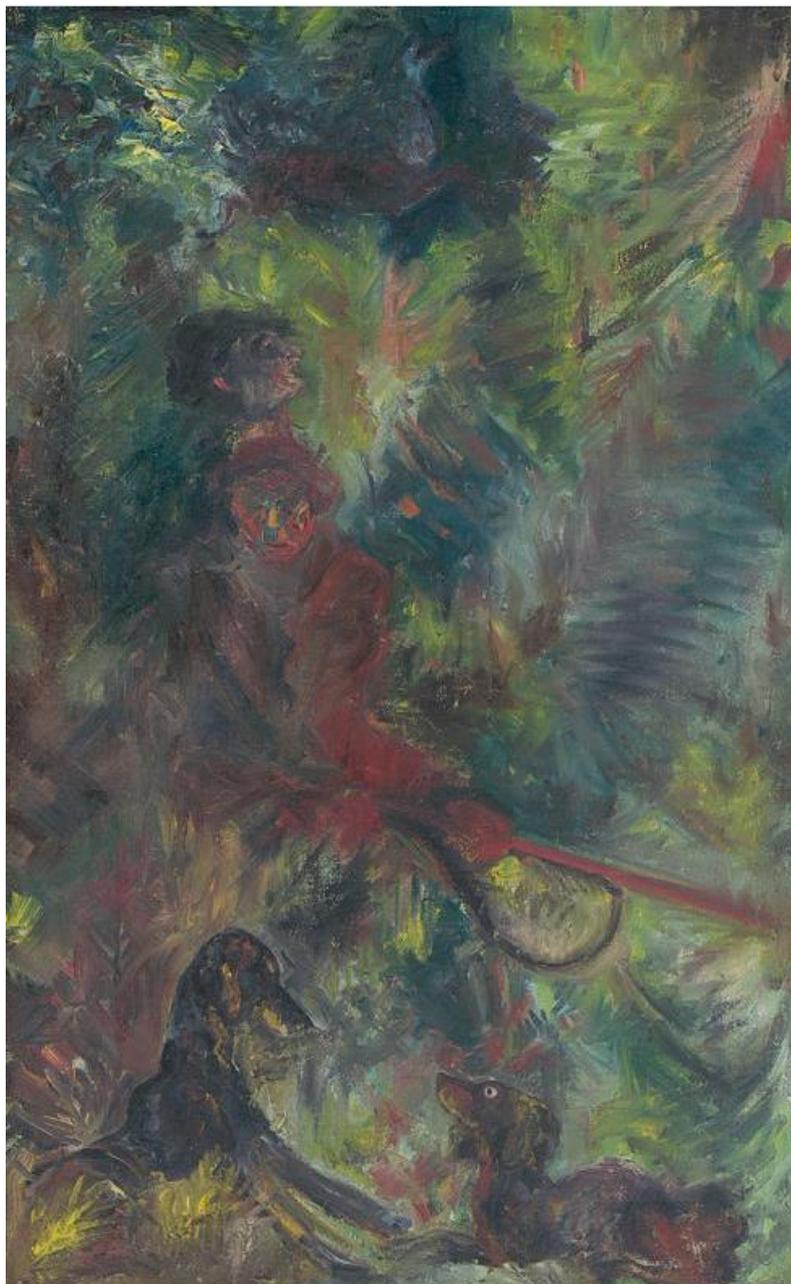
G. Courbet: Psi v snehu alebo Pytliaci (19.st.)

F. Defregger: Pytliaci na chate (1876)

S. Mousey: Králičí pytliak a jeho pes alebo Ticho, Toby! (20.st.)

A. P. Weisz-Kubínčan: Pytliaci (1930-1950)

pyxis - gréc. *πυξίς/pyxis*; .nízka valcovitá schránka s vrchnákom s obetnými darmi; v keramickom prevedení s objavuje už v dobe bronzovej, najväčšej popularity dosiahla v antike od pol. 5.st.pr.Kr.; popri keramických boli vyrábané tiež kamenné alebo slonovinové, skla, kovu, buxusu; zdobená, často na trojnožke; v antike slúžila aj na ukládanie šperkov a toaletných potrieb; pozri *Longinus* (Hall)
2.v stredoveku schránka na *hostiu* zavesená nad oltárom, s *reliéfnou* rezbou alebo kovové s *emailovou* výzdobou

Hall: pôvodne kruhová schránka so sklápacím, niekedy kužeľovitým vrchnáčikom so znakom kríža, v ktorej boli uchovávané premenené *hostie*; z pyxis sa vyvinulo *cibórium*, *nádoba* s podobnou funkciou ale umelecky o veľa viac prepracovanejšia; cibórium bolo približne poglobulovité, s priliehavým vrchnákom rovnakého tvaru a stálo na podstavci; názov pyxis neskoršie označoval plochú guľatú schránku, v ktorej kňaz roznášal prijímanie chorým - tejto podobe je zvyčajne pyxis zobrazovaná (tzv. *posledné pomazanie/viaticum*); je atribútom *Longina* a *archanjela Rafaela*, keď sprevádza *Tobiáša*

Peleas a Themis (pyxis, 470-460 pr.Kr.)

Manželský sprievod s nevestou na voze a rodičmi (attická pyxis, 440-430pr.Kr.)

Pyxis s geometrickým vzorom

Korinská pyxis s lotosovým vzorom (550pr.Kr.)

Anonym: Vzkriesenie Pána – Myrrhophores (iluminácia z Holkham biblie, 1320-1330)

J. van Scorel: Mária Magdaléna (1530)

C. Dolci: Klaňanie troch kráľov (17.st.)

C. Dolci: Mária Magdaléna kajúcnica (17.st.)

L. van Leyden: Magdaléna v oblakoch (rytina, 1518)

L. van Leyden: Noli me tangere (rytina, 1519)

pytliak - pozri *zlodej*

K. F. Lessing: Pytliak a jeho dieťa (1839)